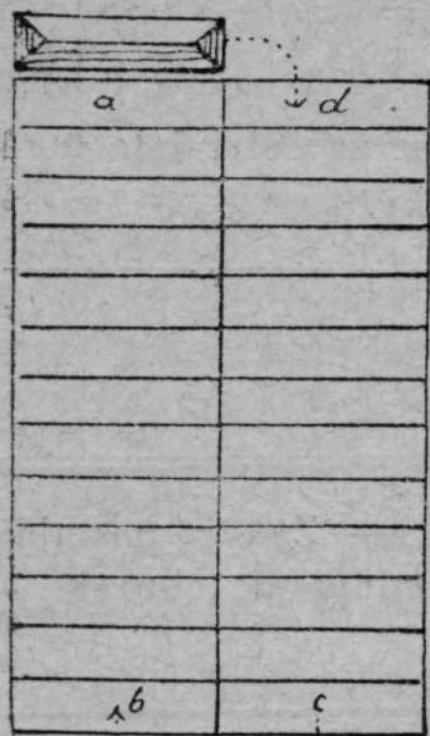

Globoko se prekopuje za nove vinograde. Prekopava se jeseni. Površje pa naj ostane čez zimo neporavnano, da laže vplivajo na prekopano zemljo mraz, toplota, dež in sneg. Koplje naj se vsaj 50 $\%$ globoko in po potrebi tudi globoče. Globokega prekopavanja ne bodem obširno popisoval, saj znajo delavci na kmetih to delo na ta ali ta način in tudi na šolskem vrtu ni nikdar posebno veliko tega opravila, vendar hočem ob kratkem popisati delo: Ob robu in sicer ob široki strani zemljišča, ki ga

Podoba 2.

menimo prekopati, naredi se preko 40 $\%$ širok in toliko globok jarek *a* (glej podobo 2), kolikor je zemljo globoko prekopati. Tla se potem jarku še kolikor moči prekopljejo t. j. prerahljajo. Tik tega narejenega jarka prične se potem drug enako širok pas zemlje prekopavati, in sicer tako, da se z dobljeno zemljo zasipa poprej narejeni jarek. Zgornja plast tega pasu pride toraj na dno prej narejenega jarka, spodnja pa na vrh.

Kadar je to zvršeno, zasut je prejšnji jarek, poleg njega pa nastal drug. Tudi temu jarku se dno prerahlja, in potem tako dalje dela, da je ves kos rigolovan. Nazadnje se naredi jarek *b*, kateri se zaspe z zemljo, ki je ostala od prvega jarka. Na majhnih prostorih se hitro prenese zemlja prvega jarka v zadnji jarek, drugače je pa pri rigolovanju velikih prostorov. Da ni treba zemlje tako prenašati, razdeli se ves prostor po dolgem na dva dela, katera se posebe prekopujeta. Kadar je prva polovica prekopana, začne se z drugo na tisti strani, na kateri se je pri prvi nehalo. Zemlja, ki se dobi iz prvega jarka *c* druge polovice rabi za nasipanje zadnjega jarka *b* prve polovice. Zadnji jarek druge polovice *d* se pa zaspe s poleg ležečo zemljo prvega jarka prve polovice *a*. Tako na jesen prekopani prostor počiva potem in se šele na spomlad poravna, če treba, tudi nekoliko zrahlja.

Deset pravil kako drevje rezati.

1.) Čvrsto zdravje drevesno zavisno je največ od enakomerne razdelitve soka na vse veje.

2.) Drevesna starost in zdravje zavisna sta največ od vednega ravnotežja med vejami in koreninami.

3.) Sok sili kolikor mogoče navpik, od korenin proti vejam; soka je toraj največ v vejah, ki kvišku rastejo, pri tem pa poševno rastoče veje škodo trpijo.

4.) Sok naredi na kratko rezanem lesu daljše poganjke, kot pa na dolgo rezanem.

5.) Sok skuša teči vedno proti koncu veje ali mladike, zato pa zadnji pop bolj zažene kot stranski.

6.) Ako eno vejo ali mladiko odrežemo, okoristijo se s tem sokom, ki bi imel priti v odrezano vejo ali mladiko, druge veje in mladike.

7.) Veje, v katere priteka mnogo soka, delajo največ lesa pa malo sadja, ako pa malo soka vanje priteka delajo pa veliko sadja in malo lesa.

8.) Kolikor bolj je kroženje soka ovirano, temveč se naredi sadja.

9.) Vsaka veja, kateri poganjke odstranimo ali odščipljemo, naredi z obilico soka svojega, ker ne more delati lesnih poganjkov, veliko množico rodni vejic in rodnega popja.

10.) Kolikor bolj silimo drevo roditi, toliko bolj ga slabimo; kolikor več na njim lesa vzgajujemo, toliko bolj ga krepimo.

Zakaj postajajo sadna drevesa nerodovitna.

Vzroki nerodovitnosti sadnih dreves so različni. Le kdor najde pravi vzrok, more tudi pomagati drevesu.

Največkrat postane drevo nerodovito zato, ker stoji morebiti že mnogo let na svojem prostoru in je iz zemlje použilo ves živež. — Kako pomagati? Pognostiti se mu mora! Kako pa? Tako le: Kakih 5—6 čevljev od debla naredi kaka 2 čevlja globoke luknje in vanje vlij z vodo stanjšanega straniškega gnoja, pomešanega z navadnim pepelom. Tudi je dobro, če starim drevesom krono omladiš in jih s tem k večjemu življenju obuliš.

Drug vzrok nerodovitnosti je to, če je drevo napačno bilo vsajeno.

Pogostoma se vidi, da ljudje, ki nimajo prave vednosti o sadjarstvu, na divjake cepljena drevesa pregloboko vsadijo v zemljo. To je velika napaka, kajti tako vsajeno drevo tiči kakor jetnik v globoki luknji in ne more koreninice poganjati na stran, da bi ondi živeža iskati, če drevo včasih celo en čevlj čez štrcelj v zemlji tiči? Drugače je s takimi drevesi, ki so na kutine cepljena; taka drevesa se smejo globokeje v zemljo saditi, ker njih cepljeni del še nove koreninice poganja in se potem bolje redi. Še drug vzrok nerodovitnosti je, če se drevesom gnoji s premladim gnojem ali z mesom crkljih živali. Tak gnoj je presilen, ki dela, da drevo poganja veliko lesa, sedeža pa ne nastavlja.

Tudi to je krivo nerodovitnosti, če je mlado drevesce stalo v preslabi zemlji in je zategadelj obraščeno z mahom. Taka drevesa, presajena v boljšo zemljo, tudi le počasi rastejo in postanejo šele čez več let rodovita. Ali tudi zato hirajo nekatera drevesa, če se iz prav dobre in mastne zemlje presadijo v slabo. Takim drevesom je treba v slabi zemlji pomagati s kompostom (mešanim gnojem).

Nekatera drevesa so presočna, delajo veliko lesa in perja, sadu pa ne nastavljajo. Takim drevesom je treba puščati, to je, z nožem po deblu narediti potezo, katera vnanjo kožo prereže do beline.

Da pridno čejena, mahovja in lišajev snažena drevesa bolje rodijo, nego zanemarjena, to menda ve vsak sadjar uže sam. Treba je tudi včasih drevo otrebiti pre-gostih vej.

Tudi dobra sadna plemena postanejo nerodovitna, če jim podnebje in lega kraja ne ugajata, bodisi da je kraj premrzal in preoster, ali pa pregorak.

Naj naposled še nekaj omenimo, in to je, da nekatera starejša plemena sadnih dreves začno hirati in slabejši sad roditi. To imenujejo sadjarji „starikanje“ dreves. Tako na priliko ne nahajamo sedaj toliko mošangarjev, ki so nekda bili zelo priljubljeni, zdaj pa so po nekaterih krajih uže celo izmrli.

Razne reči.

* Proti raku na sadnem drevju. Učitelj Reinecke v Schwanebeck na Nemškem, ki je izvrsten sadjar, izumil je izvrstno sredstvo proti raku na sadnem drevju. On priporoča: Izreži ves bolni les in vso bolno lubad ter namaži tista mesta z mažo od ugašenega apna. Še boljše je, če obvežeš namazano mesto trdno z ruto, da apno ne more odpasti. Čez kakega četrt ali pol leta namaži še edenkrat, a uže takrat bodeš zapazil, da se drevo zdravi. Rana se popolnoma ozdravi, ako mažo večkrat obnoviš.

* Solnčnice, ki so odcvele in imajo dozorelo seme, lahko prav koristno porabiš. Odreži in obesi jih na vrtu na kako drevo, na kak drog ali kaj drugega, in kmalu bodo prišli razni koristni ptiči ter si zključevali seme za živež. To pa seveda naredi se le takrat, kadar ptiči kaj drugega ne dobe in so lačni, drugače rajši jedo seme od solnčnic, nego mrčes pobirajo.

* Znamke (etikete), na katere pišemo imena vrstam sadnega drevja ali drugih vrtnih rastlin, naredimo najceneje tako le: Iz mehkega lesa, ki se rad lepo in ravno kolje, napravi gladke deščice, ki so po 5—10 $\frac{cm}{m}$ dolge, 1—2 $\frac{cm}{m}$ široke, ter po kako 2 $\frac{mm}{m}$ debele. Ako hočeš znamko vtakniti v zemljo, zaostri jo na eni strani, ako jo pa hočeš obesiti na drevo, naredi po enem konci primerne zareze. Na znamko piši z mehkim svinčnikom. Predno pa bodeš pisal, namaži znamko z belo ali rumeno oljnato barvo in sicer le toliko, da je barvo komaj poznati. Maži pa s prstom. Na mokro barvo zapiši potem ime. O znamkih druge vrste hočemo govoriti ob priliki.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 234. Moja krava je dobila polno bradavic. Kako naj jih preženem? (M. S. v S.)

Odgovor: Ako so bradavice, ki vise na recli, preženete jih najbolje, če jih podvežete. Veče bradavice se

na vrhu nekoliko ranijo in potem žgo s solitarjeve kislino ali s čim drugim. Pri tem poslu je seveda oprezno ravnati. Velike, globoko v kožo segajoče bradavice je treba z nožem odluščiti, kar pa naj le živinozdravnik naredi.

Vprašanje 235. Večkrat po vrsti se mi prigodi, da se začno sesajoča teleta daviti in kašljati, ne da bi bila prehlajena. Tako kašljanje traja pol ure in tudi več, a potem poide, in na teletu ni nič posebnega opaziti. Kaj je to in kako zabraniti? (R. S. v T.)

Odgovor: Sesajoča teleta se igrajo z nastilom in kadar so lačna, skušajo kako bilko slame ali sena tudi pojesti. Telečjemu želodcu pa ne prija še taka krma, zato jo skuša odstraniti in sili tele na kašelj. Iz tega vzroka je prezgodnje odstavljanje tudi zelo škodljivo. Pazite, da Vaša teleta ne bodo lačna, potem se Vam kaj takega ne pripeti, ker tele ne bode sk šalo jesti neprikladne mu krme.

Vprašanje 236. Imam sodček dobrega kisa, katerega sem naredil iz mošta. Kis je bil pa le dosedaj dober, a sedaj je pa pričel postajati grenek, in bojim se, da ne bode več raben. Kako naj ga popravim, če je sploh še kaj pomoči? (J. M. v L.)

Odgovor: Jabolčni in hrušev kis nista nič kaj stanovitna in, kadar sta stara, postaneta prej ali pozneje grenka. Če ni Vaš kis uže pregrenak, popravite ga lahko, ako ga filtrujete tako le: Ker je gotovo, da za filtriranje nimate aparata, treba je, da si vso pripravo sami naredite. Vzemite lonec, kakeršni so za cve-tice, ki ima namreč na dnu luknjo, vanj pa denite tanko in gosto platneno ruto, če hočete, v štiri gube zloženo. Ruta mora biti tolika, da se da čez rob lonca pregniti in pa z obezo zunaj lonca pritrditi. V tak, s platnom znotraj prevlečeni lonec naspite kakih 5 do 10 $\frac{cm}{m}$ na debelo v moko stolčenega kovaškega oglja.

Skozi to oglje pretakajte počasi kis ter ga vlivajte v sodček, ki je dobro izpran. Prav bodele storili, ako sodček dobro zažveplate, to je, če kos žvepla v njem sežgete. Ako imate veliko kisa, morate najmanj za vsakih 10 litrov oglje prementti.

Vprašanje 237. Od kod prihaja, da so moje hruške, ki so sicer debele in od žlahtnih vrst, vendar vse grintave in po eni strani razpoke. (J. K. v Pr.)

Odgovor: Navedenim boleznim Vaših hrušek je več vzrokov. Grinte povzročajo glive (majhne rastlinice), ki se vgnezdijo na površji sadja. Sadje je toliko bolj grintavo, v kolikor bolj vlažnem in megli podvrženem kraju raste. Razen tega so pa nekatere vrste veliko bolj podvržene grintavosti nego druge. — Da Vašim hruškam koža črni, oziroma rjavi, in poka, to pa prihaja od tod, ker imate vrste, ki niso prikladne Vaši zemlji in legi in niso za visoka debela, ampak le za pritlično vzgojo. — Tudi kamenitost hrušek, t. j. kadar so v hruševem mesu deli, ki so podobni drobnemu kamenčevju, ima